

FİNANSAL BİLGİ SİSTEMİNİN İŞLETMELERİN YÖNETİM FONKSİYONU ÜZERİNE ETKİSİ: AYDIN İLİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Yusuf DEMİR*
Arş. Gör. Dilek COŞKUN**

Özet

Bilginin oldukça önem arz ettiği günümüz dünyasında, bilgiye en çok ihtiyacı olan kurumlardan biri işletmelerdir. İşletmeler geçmiş ve cari durumlarına bakarak gelecekle ilgili doğru kararlar alma, kaynak bulma ve kaynakları etkin bir şekilde yönetme aşamasında bilgiye gereksinim duymaktadırlar. İşletme yöneticilerinin faaliyetlerini başarılı bir şekilde sürekli hale getirebilmesi için ihtiyaç duyduğu bilgilerin başında finansal bilgiler gelmektedir. Finansal bilgilerin işletme içinde sistematik bir şekilde döngüsünün olması, yöneticilerin bu bilgileri istediği zaman ve yerde elde etmesine olanak sağlamaktadır. Bu döngüyü sağlayan sistem ise finansal bilgi sistemidir. Bu bağlamda, finansal bilgi sistemi, işletmelerde her yönetim düzeyindeki yöneticinin etkin karar alabilmesi ve başarılı olabilmesi, doğru bilgiyi, doğru biçimde, doğru yerde ve tam zamanında elde edebilmesine aracılık eden bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, Aydın il merkezinde faaliyet gösteren limited ve anonim şirketlerin genel özellikleri, finansal bilgi sisteminin yönetim fonksiyonunun yerine getirilmesindeki etkisi ve finansal bilgi sistemi kullanımının yönetim faaliyetlerine olan sonucu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Bilgi Sistemi, İşletmeler, Yönetim Fonksiyonu

The Effect Of The Financial Information System On The Management Function Of The Companies: Aydın City Sample

Abstract

In today's world, where the knowledge is very important, companies are among those institutions that are mostly in need of knowledge. Enterprises need information during the taking accurate decisions about future finding sources and controlling sources correctly according to past and current situations. Financial information comes as first among the data for the company managers to make their activities permanent successfully. The usage of the systematic cycle of the financial information at a company, gives the company managers the opportunity of accessing the information whenever and wherever they want. The system providing this cycle is the financial information system. In this sense, financial knowledge system faces

* Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü

** Arş. Gör., Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü

with as a situations interceding the accurate knowledge to get trully at correct place and time and helping all the directions contain different levels at Works. In this study, the effect of the financial information system of the limited and incorporated companies, functioning in Aydın city centre, on their management function and the results of the usage of the financial information system for the management functions are tried to be revealed.

Key words: Financial Information System, Business, Management Function

Giriş

Global dünyada, işletmelerin faaliyetlerinin devamlılığı için rekabet edebilme özelliklerinin olması gerekliliği kaçınılmaz bir gerçektir. İşletmelerin rekabet edebilmesi için çağın gerektirdiği modern yönetim tekniklerini, teknolojiyi ve kurumsallaşmayı öğrenmeleri kaçınılmazdır. İşletmelerde bu özelliklerin sağlanabilmesi için de düzenli bir bilgi akışının olması ve kullanıcıların gerek gördüğü durumlarda bu bilgileri kullanması gerekmektedir. İşletme yöneticilerinin en çok ihtiyaç duyduğu bilgilerin başında finansal bilgiler gelmektedir. Çünkü finansal bilgiler sayesinde yöneticiler geçmiş ve cari durumlarını öğrenmekte ve dolayısıyla kararlarını daha isabetli verebilmektedir. Bu bağlamda, finansal bilgilerin bir sistem dâhilinde işletme içinde dolaşması finansal bilgi sistemi aracılığıyla olmaktadır.

İşletmede görev yapan yöneticilerin organizasyonlarını doğru ve etkin bir şekilde yönetebilmeleri için organizasyonları ile ilgili bilgilere ihtiyaçları vardır. Organizasyonun etkin ve doğru bir şekilde yönetilebilmesi yönetim fonksiyonunun da etkin olmasını gerektirir. Bir yönetici, organizasyonu ile ilgili ne kadar çok ve kaliteli bilgi toplar ise yönetim süreci o ölçüde sağlıklı işlemektedir. Her fonksiyonda olduğu gibi yönetim fonksiyonunun da bilgiye ihtiyacı vardır. Hatta bu fonksiyonda bilgi ihtiyacı daha fazladır. Yönetimde bilgi, karar almaya yönelik olan bilgiler topluluğu şeklinde ifade edilmektedir. İhtiyaç duyulan yönetim bilgisi, bir organizasyon için kendi aktivitelerini gösteren, saklanabilen, işlenebilen, değişikliğe uğrayan ve en önemlisi ise değişik kademelere ve yöneticilere rapor olarak sunulabilen anlamlı veriler bütünüdür (Anameriç, 2005: 26-27). Yönetimin karar verme sürecinde ihtiyaç duyduğu bilgiler, yönetim bilgi sisteminden sağlanmaktadır. Yönetim kararlarında esas alınması gereken bilgilerin çoğunun işletmenin finansal durumu, faaliyetlerin sonucunu ve bu sonucun ortaya çıkışını gösteren bilgiler olması sebebiyle, finansal bilgi sistemi işletme yönetimini oldukça yakından ilgilendirmektedir (Bölükoğlu and Birgili, 1992: 74).

Bu bağlamda, bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde finansal bilgi sistemiyle ilgili genel bir açıklama yapılmıştır. İkinci bölümde ise, Aydın il merkezinde faaliyet gösteren limited ve anonim şirketlerin

genel özellikleri, finansal bilgi sistemini kullanım amaçları, işletmelerdeki finansal bilgi sisteminin işletmelerin yönetim fonksiyonu üzerine etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Elde edilen analiz sonuçları, değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Finansal Bilgi Sistemi

Günümüzde işletmelerin rekabet avantajı sağlayabilmeleri, somut faktörlerden çok soyut faktörlere önem vermelerinden geçmektedir. Bu soyut faktörden kasıt, işletmelerin yeni bilgilere ulaşması ve bu bilgileri uygulamalara aktarabilme hızının olmasıdır (Özer, vd., 2004: 256). Bilgi, iyi karar verebilme aşamasında işletmeler için vazgeçilmez bir unsurdur. Daha uygun ve zamanında bilgi, eğer karar vericiler aynı yeteneğe sahip ise daha isabetli kararlar anlamına gelmektedir (Bowe ve Welke, 1968: 126). İşletmelerde oluşturulan bilgi sistemleri, organizasyonu yönetebilmek ve karar verme mekanizmalarını desteklemek amacıyla oldukça ihtiyaç duyulan birimlerdir (Dinç ve Abdioğlu, 2009: 162). Bilgi sistemleri stratejisi sistemin ihtiyaç duyduğu bilgiyi ve onun bileşen görevlerini tanımlamaktadır (Buckley ve Edwards, 1995: 31). Bu bağlamda, işletme içinde en önemli bilgilerden biri olan finansal bilgilerin, sistematik bir döngü içinde işletme içinde dolaşması finansal bilgi sistemini oluşturmaktadır. Finansal bilgi sistemi iş organizasyonunun içinde veriyi işleme tabi tutmak için iş gören sistem bileşenlerinin birleşmesi şeklinde de tanımlanabilmektedir (Bower, vd., 1969: 8). Aynı zamanda finansal bilgi sistemi, muhasebe, yönetim-organizasyon, iç kontrol ile ilgili bilgilerin sağlanması ile alakalı bir sistem olup bilgi sistemleri ile oluşturulan bir disiplindir (Bekçi ve Alkan, 2009: 2-3). Finansal bilgi sisteminin güçlü bir hizmet yeteneğinin olması (Zhang, vd., 2009: 51), işletme için gerek duyulan sermaye kaynaklarının seçilmesi (Erdoğan, 1990: 3), bu kaynakların işletme varlıklarına yatırılması ve tüm finansal faaliyetlerin denetimini destekleyen bir sistem olmasını sağlamaktadır (Dinç ve Abdioğlu, 2009: 163).

Ekonomik gelişmeler sebebiyle işletmelerin çalışma alanları, dolayısıyla da işletme yönetiminde alınacak kararların etki alanları genişlemiştir (Ataman ve Hacırüstemoğlu, 1999: 1). İşletmelerde her düzeydeki yöneticilerin etkin karar alabilmeleri ve başarılı olabilmeleri, doğru bilgiyi, doğru biçimde, doğru yerde ve tam zamanında elde edebilmelerine bağlı olmaktadır. Bu bağlamda finansal bilgi sistemi (Bölükoğlu ve Birgili: 1992: 67-68);

- Yönetimin varlıklar üzerindeki yönetim görevini yerine getirmede,
- İşletme faaliyetlerinin kontrolünü mümkün kılmada,
- Geleceğe yönelik işletme faaliyetlerini planlamada, ihtiyaç duyulan bilgileri sağlayan bir bilgi sistemi olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Aynı zamanda finansal bilgi sistemi, kıt kaynakların optimum dağılımına ve işletmenin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olacak bir

biçimde, kullanıcıların bilinçli yargılarda bulunmasına ve karar vermesine olanak yaratmak üzere belirli bir niceliksel bilgi üreten ve ürettiği bilginin kullanıcılara iletilmesini sağlayan bir sistemdir (Usul ve Bekçi, 2001: 69). Yöneticilerin karar aşamalarında kullanılabilir geçerli finansal bilgilerin hızla sağlandığı, kestirme ve doğruya en yakın ancak geleceğe yönelik bilgileri sunan bir bilgi akış sisteminin kurulması işletmeler açısından oldukça önemlidir (Şakrak, 2009: 51). Bilgi eksikliği durumu; bireyler ve işletmeler açısından, piyasanın işleyişini aksatacak sorunlara yol açabilmektedir (Erdoğan, 2008: 4). Dolayısıyla finansal bilgi sistemi işletmeler için oldukça önemli roller üstlenen bir sistemdir.

Finansal bilgi sisteminde, bilgi işleme konu olacak veriler üç kaynaktan elde edilmektedir. Bunlar; işletme dışı eylemler, işletme içi eylemler ve geribildirimdir (Sürmeli, 1977: 79-81). Söz konusu bu veriler bilgi işlem eylemleri sonucunda çıktılara dönüştürülmekte ve sonuçta da bu çıktılar raporlar şeklinde ilgili taraflara iletilmektedir. Finansal bilgi sisteminde oluşan bu eylemler, belirli ilkelere, yönergelere ve standartlara göre sisteminin elemanları tarafından yapılmaktadır (Sürmeli, 1996: 31). Finansal bilgi sistemi ilke olarak, her büyüklükte işletme için gerekli ve geçerli bir sistemdir. Ancak sistemde, kullanılan bilgi işlem donanımları ve bunlara bağlı olarak bilgi işlem yöntemleri, işletmenin koşullarına ve faaliyet konularına göre farklılık gösterebilecektir (Bölükoğlu ve Birgili, 1992: 70).

Finansal bilgi sisteminin genel yapısı aslında muhasebe bilgi sistemini yansıtmaktadır. Finansal bilgi sisteminin daha kapsamlı olarak istatistikî bilgileri de içermesi muhasebe bilgi sisteminden ayrılmasına neden olmuştur. Geleneksel muhasebe bilgi sistemleri bilgileri kaydeden, sınıflayan bir sistem olarak görünürken, modern finansal bilgi sistemi bilgilerin iç kontrolde, karar almada kullanılması şekliyle karşımıza çıkmaktadır (Bower, vd., 1969: 9).

Günümüzün global rekabet ortamında işletmeler planlı, kontrollü, verimli ve fonksiyonel iş yönetim sistemleri kurmaları sayesinde başarıya ulaşabilmektedirler. Bu durum, bilgi sistemlerini etkin bir şekilde kullanan ve iş süreçlerini iyileştirmeyi amaçlayan yeni yaklaşımları uygulayan firmaları rakipleri karşısında öne geçiren kritik bir başarı faktörüne dönüşmektedir (Tekin ve Parlakkaya, 2010: 1). Bu bağlamda, finansal bilgi sisteminin genel amacı, ilgili taraflara yönetimin işletme hedeflerine ulaşmadaki başarısını değerlendirmelerine olanak yaratmaktır (Karasioğlu, 2009: 2). Dolayısıyla işletmelerin ayakta kalabilmesi için büyük ölçüde finansal kapasitelerini etkili ve verimli bir şekilde kullanmaları gerekmektedir (Poyraz, 2010: 157). Finansal bilgi sisteminin doğru ve yeterli bilgi akışı sağlama, göze alınacak risk ve fedakârlık miktarını belirleme, erken uyarı sistemleri oluşturma, krize karşı önleyici planlama yapma, planları yazıya dökme ve kriz önleme takımları oluşturma gibi işlerin

yapılması ile işletmeleri zor durumlara karşı hazırlıklı duruma getirme gibi amaçları da mevcuttur (Daştan, 2009: 62).

Finansal Bilgi Sisteminin Kullanıcıları

Finansal bilgi sisteminin işletme içinden ve dışından kullanıcıları mevcuttur. Finansal bilgi sisteminin kullanıcıları iç kullanıcılar ve dış kullanıcılar şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

İç kullanıcılar; işletme ortakları, işletme yöneticileri, işletme çalışanları ve iç denetçiler iken; dış kullanıcılar da yatırımcılar, kredi sağlayanlar, dış denetçiler ve diğerleridir (vergi dairesi, devlet, müşteriler, işçi sendikaları, ekonomik planlayıcılar, kamuoyu) (Erdoğan, 2002: 8-9).

Finansal Bilgi Sisteminin İlkeleri ve Öğeleri

Nitekim ekonomik ve etkin bir finansal bilgi sistemi, ancak birtakım ilkelere uyularak var edilebilmektedir. Finansal bilgi sisteminin ilkeleri; uygun maliyet ilkesi, raporlama ilkesi, insan etkeni ilkesi, örgüt yapısı ilkesi, esnek olma ilkesi, açık ve anlaşılır olma ilkesi, veri biriktirme ve süreçleme ilkesi şeklinde sıralanabilmektedir (Sürmeli, 1996: 57-61). Bir sistemin öğeleri, o sistemin belirlenebilen ve birbirine bağlı olan, sistemi çalışır duruma getiren ve sisteme işlerlik kazandıran değişik somut elemanlarıdır. Finansal bilgi sisteminin öğeleri ise; insan öğesi, haberleşme araçları öğesi, donanım öğesi, raporlardır (Sürmeli, 2007: 38-41).

Finansal Bilgi Sisteminin Çıktısı Olan Finansal Raporlar

Finansal bilgi sisteminin en önemli somut varlıkları ise finansal raporlardır. Bu raporlar, işletmenin varlık ve sermaye yapısı, işlem sonuçları, dönem kârının oluşumu, kullanım ve benzeri konulardaki bilgileri içermektedir (Usul ve Bekçi, 2001: 69). Bu bağlamda mali tablolar, işletme ortaklarının işletmeden bilgi almak amacıyla kullandıkları en önemli araçların başında gelmektedir (Arı, 2009: 409). Finansal raporların, hızlı, güvenilir, zamanında sunulmuş ve analizinin kolay olması, yatırımcı ve diğer ilgililer açısından oldukça önemlidir (Uyar ve Çelik, 2009: 1). Finansal raporların temel amacı, ekonomide ve işletmelerde fon kullanımına ilişkin karar alan ilgili kişi ya da kuruluşlara finansal nitelikteki bilgileri iletmektir (Çıkrıkçı ve Daştan, 2002: 26). Mali tablolar, işletme kaynaklarının işletme yönetimi tarafından etkin bir biçimde idare edilip edilmediğinin sonuçlarını da göstermektedir (Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği, 2009). Finansal tablolar bu amaca ulaşmak için işletmeyle ilgili; varlıklar, yabancı kaynaklar (veya borçlar), öz kaynaklar, gelir ve giderler, kârlar ve zararlar, öz kaynaklardaki diğer değişimler ve nakit akışlarına ilişkin bilgileri ortaya çıkarmaktadırlar. Bu bilgiler, dipnotlarda yer alan diğer bilgilerle birlikte işletmenin gelecekteki nakit akışlarını ve özellikle bunların zamanını ve

kesinliklerini tahmin etmelerine yönelik olarak finansal tablo kullanıcılarına yardımcı olmaktadır (Uyar ve Çelik, 2009: 3).

Finansal Bilgi Sisteminin İşletmelerin Yönetim Fonksiyonu İle İlişkisi

İşletme yöneticileri, işletme içindeki faaliyetlerini düzenli ve doğru bir şekilde yürütülebilmek için birtakım bilgilere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bilgiler, genel itibarıyla işletme içinden ve dışından elde edilmektedir. Bu bilgileri bir sistem dâhilinde yönetim birimlerine ileten sistemler ise bilgi sistemlerini oluşturmaktadır. Bu bilgi sistemlerinden biri de işletmenin mali ve istatistiki durumlarını ortaya koyan finansal bilgi sistemidir. Günümüzde işletmeler ancak geçmiş ve cari durumlarına bakarak tecrübe kazanmakta ve bu doğrultuda doğru kararlar vermektedirler. Bu bağlamda, işletmelerin yönetim faaliyetlerini doğru bir şekilde yerine getirebilmesi aşamasında, finansal anlamdaki tüm bilgilerini bir araya toplayan ve bunu gerek duyan birimlere ileten finansal bilgi sistemi oldukça önem arz eden bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küreselleşmeyle birlikte değişimin hızlandığı günümüz dünyasında, işletme yöneticilerinin geleceğe yönelik stratejileri için yaşanan değişimi takip etmeleri, gerekli kararları yerinde ve zamanında almaları gerekmektedir (Çıkrıkçı ve Daştan, 2002: 18). Doğru ve zamanında karar da işletmelerin istediği anda ihtiyaç duyduğu bilgilere ulaşması anlamına gelmektedir. Çünkü bilgi olmadan yönetim planlama yapamamakta ve kontrol işlevini gerçekleştirememektedir (Bölükoğlu ve Birgili, 1992: 63). Bu bağlamda, işletmelerde planlama, standardizasyon, üretim, stok kontrol, araştırma, koordinasyon, eğitim, güvenlik ve danışmanlık gibi hizmetlerin verimli bir şekilde yürütülmesi için mutlaka etkili bir bilgi sisteminin oluşturulması gerekmektedir (Özgener, 2003: 149).

İşletmelerde iyi bir yönetim performansı sağlayan finansal bilgi sistemi; güvenli, gerçek zamanlı bilgiler elde edilebilmesine olanak sağlayan bir sistemdir (Jiang ve Yang, 2010: 1). Yönetim fonksiyonu içinde yer alan planlama çalışmalarında, kaynaklara, fırsatlara, geleceğe ve buna bağlı olarak geçmişe ilişkin bilgilere ihtiyaç vardır (Fidan, 2010: 2162). Bu bağlamda, finansal bilgi sistemi geçmiş ve geleceğe yönelik yönetimin ihtiyaç duyduğu gerekli bilgileri sağlayan kaynaklardan biridir.

Planlama, yönetim sürecinin ilk evresinde işlemlerin niçin, nasıl, hangi araç ve yöntemlerle, kimlerin işbirliğiyle, ne zaman ve nerede yapılacağına belirlendiği bir süreçtir. Her plan bir karar verme durumunu gerektirmektedir. Karar verme durumunun olması bilgi ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olacaktır. Özellikle finansal anlamdaki planlamalar için bilgi ihtiyacının finansal bilgi sisteminden elde edilmesi söz konusudur. Aynı zamanda İşletme yöneticilerinin, planlama çalışmalarını yaparken, işletmenin varlık ve kaynaklarının oluşumu, kullanılma biçimi, tüketilen varlık ve kaynaklar sonunda meydana gelen artış ve azalışları takip ederek,

işletmenin mali açıdan durumunu açıklayan verileri toplayıp rapor haline getirip analiz ederek ilgili kişi veya gruplara sunması gerekmektedir (Uzun, vd., 2003: 67).

Yönetim fonksiyonların ilki olan planlama çalışmalarında kaynaklara, fırsatlara, geleceğe ve buna bağlı olarak geçmişe ilişkin bilgilere ihtiyaç vardır (Fidan, 2010: 2162). Bu bilgilerden ikisi işletmelerin muhasebe ve finansal bilgileridir. Aynı zamanda bu bilgilerin zamanında ve hızlı bir şekilde sahip olunması gerekmektedir. Tabii ki bilgilerin doğru olması en başta gelen özellik olmaktadır. İşte bu bilgileri zamanında, doğru ve hızlı bir şekilde planlama çalışmalarını yapanlara ileten sistem, finansal bilgi sistemidir. Yani finansal bilgi sistemi, işletmenin sürekliliğini sağlama yönünde işletme faaliyetlerinin geleceğe ait durumlarını göz önünde bulundurularak planlamaya olanak tanımaktadır (Acar, 2010: 10).

Yönetimin fonksiyonunun işlevlerinden biri olan örgütlenme, bir organizasyonun işlemlerini kolaylaştırmakta, işlemlerin daha hızlı bir şekilde yürütmesini sağlamakta ve en önemlisi gerekli iş bölümlerini oluşturmak için gereksinim duyulmaktadır (Anameriç, 2005: 34). Örgütlenme ile belirlenen işletme birimleri şüphesiz ki bir birlerine bağlıdır ve dolayısıyla aralarında bilgi akışı olmaktadır. İşletmenin tüm birimleri için ihtiyaç duyulan finansal bilgiler örgütlenme aracılığıyla düzenli bir şekilde istenilen bilginin istenilen birime gitmesini kolaylaştırabilmektedir.

Diğer yönetim fonksiyonu işlevi olan yürütmenin önemi, örgüt üyelerinin işletme amaçlarını tümüyle benimsemeyip bunların yanında kendi bireysel amaçlarına öncelik vermelerinden kaynaklanmaktadır (Şimşek, 2002: 179-80). Finansal bilgi sistemi de yöneticilerin işletmenin finansal hareketlerini izleyebilmesi yoluyla, astlarının görevlerini yerine getirmelerinde işletme amaçları doğrultusunda hareket edip etmediklerini saptamalarında yardımcı olmaktadır.

Bölümler arasındaki kopukluğu ve iletişimsizliği ortadan kaldıran koordinasyon fonksiyonu işletmenin bütün bölümlerinin uyumlu ve etkin çalışmasına yardımcı olmaktadır. Bu açıdan koordinasyon fonksiyonu, düzenleyici kararların da alınması aşamasında işletmeler için önem arz etmektedir. İşletme içinde çalışanların sistematik bir şekilde görevlerini yerine getirirken koordinasyonu sağlamak için finansal bilgi sistemlerinden yararlanılabilmektedir.

Yönetimde planlanan çalışmaların gerçekleşen durumla uyumunu kontrol fonksiyonu yerine getirmektedir. Böylelikle, plandan sapmalar izlenerek, gerekli düzeltmeler yapılarak denetim işlevi yerine getirilmiş olmaktadır (Ceylan, 2003: 10). Kontrol fonksiyonu sonucu ortaya çıkan durumun sonuçlarına göre geri bildirim yapılmalıdır. Geri bildirim (feedback) yönetimin etkinliği ve yönetim fonksiyonların bütünlüğü için gerekli olmaktadır.

Geri bildirim çalışmaları için, iyi bir kontrol planı ve bu plana göre fonksiyonel bilgilerin kesintisiz, aralıksız, doğru ve hızlı bir biçimde sağlanması gerekli olan bir durumdur. İşte bu bilgileri sağlayacak olan sistemlerden biri finansal bilgi sistemidir (Fidan, 2010: 2163).

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, Aydın il merkezinde faaliyet gösteren limited ve anonim şirketlerin finansal bilgi sistemi kullanımlarının işletmelerin yönetim fonksiyonu üzerine etkilerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, genel itibarıyla Aydın'daki limited ve anonim şirketlerin genel özellikleri, finansal bilgi sistemi kullanım amaçlarının önem derecesi ve bu işletmelerdeki finansal bilgi sisteminin yönetim fonksiyonuna etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın kapsamını, Aydın il merkezinde faaliyet gösteren anonim ve limited şirketler oluşturmaktadır. Bu amaçla Aydın Sanayi Odası ile görüşülmüş ve 603 adet anonim ve limited şirketin var olduğu belirlenmiştir. Ancak 198'e yakın işletmenin aktif faaliyet göstermemesi ve kurumsallaşmaya yakın olan işletmelerin örnekleme dahil edilmek istenmesi örneklem sayısını 80'e indirmiştir.

Çalışmada, kişisel görüşme yoluyla anketler işletmelere uygulanmıştır. Anket formu literatürdeki birçok çalışmadan ve Ömürbek'in "Kurumsal Kaynak Planlamasında Muhasebe Bilgi Sisteminin Rolü" (Ömürbek, 2003: 261-263) adlı doktora tez çalışmasından uyarlanarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda elde edilen anketlerin tamamı değerlendirmeye alınarak SPSS (Statistical Package For Social Sciences-Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi) 15.00 bilgisayar programı ile analiz edilmiştir. Anket iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölüm, işletmelerin genel özelliklerini içeren demografik düzeydeki sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise, finansal bilgi sistemiyle ilgili sorulardan meydana gelmektedir.

Araştırmanın Hipotezleri

A. Finansal Bilgi Sisteminin İşletmelerin Yönetim Fonksiyonuyla İlişisine Yönelik Hipotezler

H1: İşletmeyle ilgili planlama yapılırken ihtiyaç duyulan bilgiler finansal bilgi sisteminden karşılanmaktadır.

H2: Kontrol işlevi finansal bilgi sistemindeki bilgiler ile yerine getirilmektedir.

H3: Üstler finansal bilgi sistemindeki bilgiler sayesinde astların işletme amaçları doğrultusunda hareket edip etmediklerini görebilmektedir.

H4: İşletmedeki koordinasyon işlevi yerine getirilirken finansal bilgi sistemindeki bilgilerden yararlanılmaktadır.

H5: Astlar görevlerini yerine getirirken finansal bilgi sistemindeki bilgilerden yararlanmaktadır.

B. Finansal Bilgi Sistemi Kullanımının İşletmelerin Yönetim Faaliyetlerinin Sonucuna Etkisine Yönelik Hipotezler

H6: Finansal bilgi sistemiyle yöneticilerin davranış ve kararları belirginlik kazanmıştır.

H7: Finansal bilgi sistemi ile finansal yapıdaki değişimler ve faaliyetlerin sonucunun sürekli izlenmesi yeni oluşacak durumlara uygun kararların alınmasını kolaylaştırmıştır.

H8: Finansal bilgi sistemiyle işletme faaliyetlerinin kontrolü daha iyi bir şekilde gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

H9: Finansal bilgi sistemiyle yöneticiler daha iyi hedef belirlemeye başlamışlardır.

H10: Finansal bilgi sistemiyle yönetim şekli sistematize olmuştur.

H11: Finansal bilgi sistemiyle işletme faaliyetlerinin etkinliği ve verimliliği artmıştır.

H12: Finansal bilgi sistemiyle merkezi yönetim anlayışı yaygınlaşmıştır.

H13: Finansal bilgi sistemiyle modern yönetim teknikleri kullanılmaya başlanmıştır.

H14: Finansal bilgi sistemiyle yerinden yönetim anlayışı yaygınlaşmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya Katılan İşletmelerin Genel Özellikleri

Tablo 3. 1. Araştırmaya katılan işletmelerin demografik özellikleri

	N	%		N	%
İşletmelerin Hukuki Yapısı			İşletmenin Mülkiyet Durumu		
Anonim Şirket	34	42,5	Kamu	2	2,5
Limited Şirket	46	57,5	Özel	75	93,8
Anketi Doldurmanın İşletmedeki Statüsü			Yabancı Ortaklık	1	1,3
İşletme Sahibi	17	21,3	Yabancı Sermaye	2	2,5
Genel Müdür	10	12,5	İşletme Kategorisi		
Finans Müdürü	3	3,8	Sadece yurt içi Pazarlara üretim ve/veya satış yapılmakta	38	47,5
Muhasebe Müdürü	27	33,8	Sadece yurt dışı Pazarlara üretim	3	3,8

			ve/veya satış yapılmakta		
İdari İşler Müdürü	10	12,5	Hem yurt içi hem yurt dışı Pazarlara üretim ve/veya satış yapılmakta	39	48,8
Diğer	13	16,3			
Rekabet Şartları			İşletmelerin Ana Faaliyet Konuları		
Çok Düşük	2	2,5	Gıda, içki, tütün	23	28,8
Düşük	3	3,8	Dokuma, giyim, konfeksiyon, tekstil	4	5,0
Orta	28	35,0	Orman ürünleri, mobilya	1	1,3
Yüksek	30	37,5	Kimya, petrol, kauçuk, plastik	4	5,0
Çok yüksek	17	21,3	Taş ve toprağa dayalı	20	25,0
İşletmede çalışan tüm personelin sayısı			Metal eşya, elektronik	3	3,8
1-9	10	12,5	Kağıt basım, matbaa, ambalaj	1	1,3
10-49	43	53,8	İnşaat, bayındırlık	1	1,3
50-99	13	16,3	Toptan ve perakende ticaret, otel, lokanta	2	2,5
100-250	10	12,5	Diğer	21	26,3
251 kişi ve üzeri	4	5,0	Bu faaliyet alanında geçirdiği süre		
İşletme kim tarafından yönetilmekte			1-5	9	11,3
İşletme Sahipleri	66	82,5	6-10	15	18,8
Profesyonel Yönetici	12	15,0	11-15	13	16,3
Aile	2	2,5	16-20	13	16,3
İşletmenin Sermaye Sahipliği Açısından Dağılımı			21 yıl ve üzeri	30	37,5
Aile ve aile grubu	80	75,0			
Şirket veya Şirketler Grubu	80	8,75			
Şahıs	80	11,25			
Kamu	80	5,0			

Tablo 3. 1' den de görüldüğü üzere araştırmaya katılan işletmelerin hukukî yapılarına bakıldığında 46 işletmenin hukuki yapısının limited şirket, diğer 34 işletmenin ise anonim şirket olduğu görülmektedir.

Anketi dolduranların işletme içindeki statüsüne bakıldığında ise, 27 kişiyle (%33,8) muhasebe müdürünün ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu 17 kişiyle yani %21,3'lük bir payla işletme sahibi takip etmektedir. Üçüncü olarak da diğer cevabı karşımıza çıkmaktadır. Diğer cevabından kasıt da muhasebe müdürü yerine muhasebe sorumlularının anketleri doldurmasıdır. Bu bağlamda söz konusu işletmelerin daha çok geleneksel ve küçük işletme özelliği göstermesi finans yöneticisinden ziyade tüm para ile ilgili işlerin muhasebe bölümünde toplandığını göstermektedir. Aynı zamanda sadece 3 adet finans müdürünün anketleri doldurması da bu yorumu destekler niteliktedir. İdari işler müdürü ve genel müdür de anketleri dolduran çalışanlar arasında görülmektedir. Sonuç itibariyle anketleri dolduran kişilerin anket sorularını cevaplayabilecek nitelikte kişiler olduğu göze çarpmaktadır.

Araştırmaya katılan işletmelerin mülkiyet durumlarına bakıldığında, 75 adet işletmenin (%93,8) özel ve 2 işletmenin (%2,5) kamu işletmesi olduğu görülürken; 2 işletmenin (%2,5) yabancı sermaye ve kalan 1 işletmenin (%1,3) de yabancı ortaklık şeklinde kurulduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, söz konusu işletmelerin mülkiyetinin daha çok özel olduğu göze çarpmaktadır.

Araştırmaya katılan işletmelere bakıldığında, 39 işletmenin (%48,8) hem yurt içinde hem yurt dışında faaliyet gösterdiği ve 38 (%47,5) işletmenin ise sadece yurt içinde faaliyet gösterdiği görülmektedir. Ancak 3 işletmenin (%3,8) sadece yurt dışı pazarlarında faaliyet gösterdiği çıkan sonuçlar arasındadır. Bu bağlamda, söz konusu işletmelerin hemen hemen yarısının ihracat yaptığı görülmekte ve bu da finansal bilgi sisteminin sistematik bir şekilde kullanımıyla kendilerine bir rekabet avantajı sağlayacağını düşündüklerine işaret etmektedir.

Söz konusu işletmelerin rekabet şartlarına bakıldığında işletmelerin %37,5'i (30) rekabet şartlarını yüksek olarak değerlendirmektedir. %35'i (28) ise rekabet şartlarını orta olarak nitelendirmektedir. 17 işletme (%21,3) ise rekabet şartlarının çok yüksek düzeyde olduğunu belirtmiştir. 2 işletme (%2,5) çok düşük, kalan 3 işletme (%3,8) ise düşük şeklinde rekabet şartlarını değerlendirmiştir. Bu bağlamda genel olarak söz konusu işletmelerin rekabet değerlendirmeleri orta, yüksek ve çok yüksek şeklindedir. Bu da bir rekabet ortamının varlığını göstermektedir. Finansal bilgi sisteminin kullanımının da rekabet edebilme olanaklarını artıran bir olgu olduğu bilinen bir gerçektir.

İşletmelerin ana faaliyet konularına bakıldığında, %28,8 gibi bir oran ile gıda, içki, tütün sektörünün birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu takiben de %26,3 ile diğer cevabı gelmektedir. Diğer cevabından kasıt

ise makine imalatı yapan işletmelerin varlığıdır. Üçüncü olarak da %25 ile taş ve toprağa dayalı işlerle uğraşan işletmeler yer almaktadır. İşletmelerin faaliyet konularına ilişkin sıralamalar Tablo 3.1' de sıralı bir şekilde görülmektedir.

Araştırmaya katılan işletmelerin bu faaliyet alanında geçirmiş oldukları süre sorulduğunda, işletmelerin %37,5'i 21 yıl ve üzerinde aynı sektörde çalıştıklarını belirtmiştir. İşletmelerin %18,8'i 6-10 yıldan beri bu sektörde yer aldığını söylemiş, yine işletmelerin %11,3 de 1-5 yıldan beri bu sektörde faaliyet gösterdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, araştırmaya katılan işletmelerin yarısına yakınının 1990 öncesinde kurulduğu göze çarpmaktadır.

Araştırmaya katılan işletmelere kimler tarafından yönetildiklerine dair bilgi alınmak istendiğinde ise işletmelerin %82,5'i işletme sahibi tarafından yönetildiğini belirtmiştir. Aynı zamanda söz konusu işletmelerin %15'inin profesyonel yönetici ve %2,5'inin de aile tarafından yönetildikleri saptanmıştır. Bu da söz konusu işletmelerin çoğunun geleneksel işletme anlayışında oldukları anlamına gelmektedir.

İşletmelerde çalışan tüm personelin sayısına bakıldığında ise, işletmelerin %53,8'i 10-49 kişi arasında personele sahip olduğunu belirtmiştir. Buna ilaveten söz konusu işletmelerin %16,3'ü ise 50-99 kişi arasında personel çalıştırmaktadır. İşletmelerin %4' ü ise 250 kişinin üzerinde personel istihdam etmektedir. Bu bağlamda, araştırmamıza dâhil edilen işletmelerin çoğunluğu, 50 kişiye kadar işçi çalıştıran işletmelerdir. Bu durum da işletmelerin genellikle orta ölçekli işletmeler olduğunu göstermektedir.

İşletmelerin sermaye sahipliği açısından dağılımına bakılacak olursa, işletme sermayelerinin %75'inin aile ve aile grubuna ait olduğu, yine tüm işletmeler içinde %11,25 'lik kısmın şahsa ait olduğu görülmektedir. Buna ilaveten %8,75 'lik bir oran da şirketler veya şirketler grubuna aittir. İşletmelerin %5'lik bir kısmının da kamuya ait olduğu çıkan analiz sonuçlarından saptanmıştır. Bu bağlamda, ildeki işletmelerin daha çok özel mülkiyetle kurulduğu ve yıllar geçtikçe aile şirketlerine dönüştüğü yapılan yüz yüze görüşmelerden de anlaşılmaktadır.

Güvenirlilik Analizi

Anket sorularına ilişkin yapılan güvenirlilik analizinde hesaplanan Cronbach's Alpha değeri 0,848'dir. Bu sonuca göre anket sorularının güvenilir düzeyde olduğu görülmektedir. Aynı zamanda güvenirliliği düşüren ve araştırmadan çıkarılması gereken bir soruya rastlanmamıştır.

Araştırmaya Katılan İşletmelerin Finansal Bilgi Sistemi ile İlgili Bilgileri

Tablo 3. 2. İşletmelerin finansal bilgi sistemi kullanım amaçlarının önem derecesi

İşletmelerin Muhasebe Bilgi Sistemini Kullanım Amaçları	N	Ort.	Std. Sap.	-t- değeri	-p-
Yönetime zamanında bilgi sunarak karar almada etkinlik	80	4,45	,913	4,211	,000
Ticari işlemlerin yürütülmesinde kolaylık ve hız sağlama	80	4,43	,823	5,481	,000
Etkili maliyet tespiti ve maliyete dayalı kararlarda etkinlik	80	4,35	,765	5,790	,000
İşletmenin değerini artırmak	80	4,35	,873	3,832	,000
Maliyetleri azaltmak	80	4,31	,908	2,923	,000
Müşteri taleplerini daha iyi karşılamak	80	4,25	,935	1,963	,000
Satışları artırmak	80	4,16	1,141	9,111	,000
Personel tasarrufu sağlamak	80	4,14	,978	0,408	,000
İletişim ve satış maliyetlerinde azalma	80	4,11	,941	0,572	,000
Rekabet gücünü yükseltmek	80	4,04	1,049	8,848	,000
Raporların hazırlık zamanında tasarruf	80	3,98	1,125	7,753	,000
Teknoloji paylaşımı karşılamak	80	3,90	1,074	7,492	,000
Stoksuz çalışarak stok maliyetini azaltmak	80	3,60	1,318	4,072	,000
Yan sanayilerle olan ilişkileri artırmak	80	3,51	1,222	3,751	,000
Dünya pazarlarına açılma	80	3,14	1,581	,778	,439

İşletmelerin amaç sıralamasında 5' li likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan işletmelerin amaçlarına ilişkin ortalamalar “Önem dereceleri; Hiç önemli değil:1, Önemli değil: 2, Kısmen önemli: 3, Önemli: 4, Çok önemli: 5” ölçeğinden hareket edilerek elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan işletmelerin finansal bilgi sistemi kullanım amaçlarına bakıldığında; tüm amaçların finansal bilgi sistemi için oldukça önemli olduğu çıkan ortalama değerlerinden görülmektedir. En yüksek değere sahip olan ifadeler ise, yönetime zamanında bilgi sunarak karar almada etkinlik, ticari işlemlerin yürütülmesinde kolaylık ve hız sağlama, etkili maliyet tespiti ve maliyete dayalı kararlarda etkinlik, işletmenin

değerini artırmak şeklinde sıralanmaktadır. İşletmelerin diğer finansal bilgi sistemini kullanım amaçları Tablo 3.2’ de görüldüğü şekildedir. Bu bağlamda, söz konusu işletmelerin daha çok finansal bilgi sistemi kullanımını yönetim aşamasında ihtiyaç duydukları görülmekte ve işlerin daha çabuk, doğru ve düzenli yürümesi için gerek duyulan bilgilerin finansal bilgi sistemi aracılığıyla karşılayabilecekleri düşüncesi ile bu şekilde bir amaç sıralamasının yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Alt sıralardaki amaçlar da yine işletmenin yönetim faaliyetlerinin tam olarak yerine getirilebilmesi için gerekli olan yardımcı unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Finansal bilgi sisteminin buradaki görevi de yöneticilerin karar aşamasında hızlı olmalarını ve etkili kararlar almasını kolaylaştırmaktır. Ancak dünya pazarlarına açılmanın finansal bilgi sisteminin kullanım amaçları içinde kısmen bir öneme sahip olduğu çıkan ortalama değerinden görülmektedir.

Tablo 3. 3. Finansal bilgi sisteminin işletmelerin yönetim fonksiyonunun yerine getirilmesindeki etkisi

Hipotezler	N	Ort.	Std. Sap.	-t- değeri	-p-	Sonuç
İşletmeyle ilgili planlama yapılırken ihtiyaç duyulan bilgiler finansal bilgi sisteminden karşılanmaktadır. (H1)	80	4,23	,811	13,511	,000	Kabul
Kontrol işlevi finansal bilgi sistemindeki bilgiler ile yerine getirilmektedir. (H2)	80	4,14	,791	12,855	,000	Kabul
Üstler finansal bilgi sistemindeki bilgiler sayesinde astların işletme amaçları doğrultusunda hareket edip etmediklerini görebilmektedir. (H3)	80	3,80	,906	7,901	,000	Kabul
İşletmede koordinasyon işlevi yerine getirilirken finansal bilgi sistemindeki bilgilerden yararlanılmaktadır. (H4)	80	3,68	,991	6,094	,000	Kabul
Astlar görevlerini yerine getirirken finansal bilgi sistemindeki bilgilerden yararlanmaktadırlar. (H5)	80	3,38	1,226	2,736	,008	Kabul

Not: (i) n=80; (ii) tek örnek -t- testi

Finansal bilgi sisteminin işletmelerin yönetim fonksiyonuna etkisine yönelik sıralamada 5’ li likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan işletmelerin amaçlarına ilişkin ortalamalar “Katılma derecesi; Hiç

katılmıyorum:1, Katılmıyorum:2, Kısmen katılıyorum:3, Katılıyorum:4, Çok katılıyorum:5” ölçeğinden hareket edilerek elde edilmiştir.

Tablo 3. 3’ ten de görüldüğü üzere, planlama yapılırken ihtiyaç duyulan bilgilerin finansal bilgi sisteminden karşılandığı hipotezi en yüksek değerle ilk sırada yer almaktadır. Bu bağlamda, işletmelerin geleceği için oldukça önem arz eden planlamanın finansal bilgi sisteminden yararlanılarak gerçekleştirildiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Genel olarak işletmeler geçmiş yıllardaki mali durumlarını finansal bilgi sistemi aracılığıyla öğrenmekte ve planlama yaparken de bu verilerden yararlanmaktadır. İkinci en yüksek değer olarak da, kontrol işlevinin yerine getirilmesinde finansal bilgi sisteminin kullanıldığı hipotezi yer almaktadır. Yine kontrol işlevi işletmelerin kendilerinin nerede olduğunu görmeleri açısından oldukça önem arz etmektedir. Aynı zamanda kontrol arzu edilen durumla gerçekleşen durumun karşılaştırılması için de gerekli olan bir olgudur. Bu açıdan işletmelerin mali açıdan ne durumda olduğu finansal bilgi sistemi aracılığıyla bilinebileceğinden kontrol işlevinin de yerine getirilmesinde finansal bilgi sistemindeki bilgilere ihtiyaç vardır.

Diğer hipotezlerin sırası Tablo 3.3’ te görüldüğü şekildedir. Yürütme işlevinin yerine getirilmesinde üstler, alt kademedeki çalışanlarının işletme amaçları doğrultusunda hareket edip etmediklerini astların yaptıkları işlerin mali raporlarından anlayabilmektedirler. Bu mali raporlar finansal bilgi sistemi aracılığıyla üstlere iletilmektedir. İşletme çalışanlarının belli bir uyum içinde faaliyetlerini devam ettirebilmesi koordinasyon işlevini akla getirmektedir. Koordinasyon işlevinin doğru bir şekilde yürütülmesi için de işletme içinde düzenlenmiş bilgilerin olması gerekmektedir. Çalışanların bunlara istedikleri zaman ulaşmaları işlerini kolaylaştırabilmektedir. Yönetim fonksiyonu içindeki en düşük değer ise, astların görevlerini yerine getirirken finansal bilgi sisteminden yararlandığı ifadesidir. Astların görevlerini yerine getirirken kısmen de olsa yine finansal bilgi sisteminden yararlanabilmektedirler ancak söz konusu astların daha çok muhasebe, finans, yönetim, v.s. departmanlarında alt kademe çalışanlar olduğu unutulmamalıdır.

Bu bağlamda, işletmelerdeki finansal bilgi sistemi kullanımının tüm yönetim işlevlerini etkilediği ancak en fazla ilişki içinde olduğu fonksiyonların planlama ve kontrol olduğu görülmektedir. İşletmelerin bir plan yapabilmesi için belli bazı geçmiş bilgilere ve kontrol sırasında da mevcut durum bilgilerine ihtiyacı olmaktadır. Sonuç olarak, gereksinim duyulan bu finansal bilgiler finansal bilgi sistemi aracılığıyla yöneticilere sunulmaktadır.

Tablo 3. 4. Finansal bilgi sistemi kullanımının işletmelerin yönetim faaliyetlerinin sonucuna etkisi

Hipotezler	N	Ort.	Std. Sap.	-t- değeri	-p-	Sonuç
Finansal bilgi sistemiyle yöneticilerin davranış ve kararları belirginlik kazanmıştır. (H6)	80	4,30	,802	14,500	,000	Kabul
Finansal bilgi sistemi ile finansal yapıdaki değişmeler ve faaliyetlerin sonucunun sürekli izlenmesi yeni oluşacak durumlara uygun kararların alınmasını kolaylaştırmıştır. (H7)	80	4,25	,720	15,519	,000	Kabul
Finansal bilgi sistemiyle işletme faaliyetlerinin kontrolü daha iyi bir şekilde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. (H8)	80	4,23	,711	15,408	,000	Kabul
Finansal bilgi sistemiyle yöneticiler daha iyi hedef belirlemeye başlamışlardır. (H9)	80	4,19	,781	13,600	,000	Kabul
Finansal bilgi sistemiyle yönetim şekli sistematize olmuştur.(H10)	80	4,00	,928	9,641	,000	Kabul
Finansal bilgi sistemiyle işletme faaliyetlerinin etkinliği ve verimliliği artmıştır. (H11)	80	3,96	,787	10,944	,000	Kabul
Finansal bilgi sistemiyle merkezi yönetim anlayışı yaygınlaşmıştır. (H12)	80	3,69	1,074	5,724	,000	Kabul
Finansal bilgi sistemiyle modern yönetim teknikleri kullanılmaya başlanmıştır. (H13)	80	3,54	1,102	4,364	,000	Kabul
Finansal bilgi sistemiyle yerinden yönetim anlayışı yaygınlaşmıştır. (H14)	80	2,19	1,264	-5,750	,000	Red

Not: (i) n=80; (ii) tek örnek-t- testi

Finansal bilgi sisteminin işletmelerin yönetim faaliyetlerinin yerine getirilmesindeki etkisine ilişkin sıralamada 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan işletmelerin amaçlarına ilişkin ortalamalar “Katılma derecesi; Hiç katılmıyorum: 1, Katılmıyorum: 2, Kısmen katılıyorum: 3, Katılıyorum: 4, Çok katılıyorum: 5” ölçeğinden hareket edilerek elde edilmiştir.

Tablo 3. 3' ten de anlaşıldığı üzere söz konusu işletmeler yönetim fonksiyonunu yerine getirirken finansal bilgi sisteminden yararlanmaktadır. Ancak bu şekilde bir ilişkinin varlığı hangi açılardan yönetim fonksiyonunun yerine getirilmesinde kolaylık sağladığını finansal bilgi sisteminin yönetim faaliyetlerini etkileme düzeylerine bakılarak görülebilmektedir.

Araştırmaya katılan işletmelerin finansal bilgi sistemini kullanımının işletmenin yönetim faaliyetlerinin sonucuna etkisine yönelik sorular sorulduğunda en yüksek ortalama değerine sahip olan “yöneticilerin davranış ve kararları belirginlik kazanmıştır” ifadesi ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada, “finansal bilgi sistemi ile finansal yapıdaki değişimler ve faaliyetlerin sonucunun sürekli izlenmesi yeni oluşacak durumlara uygun kararların alınmasını kolaylaştırmıştır” ifadesi bulunmaktadır. Finansal bilgi sistemiyle söz konusu işletmelerin yöneticileri mevcut duruma bakarak daha iyi ve isabetli kararlar alabilmektedir. Yani hangi durumda ne yapılması gerektiğini finansal bilgi sistemiyle öğrenmektedirler. Bu bağlamda, ilk iki hipotez birbirinin tamamlayıcısıdır. Finansal bilgi sistemi ile davranışları belirginlik kazanan yöneticiler nerede ne yapılması gerektiğini de bileceklerdir. Finansal bilgi sisteminin işletmelerin yönetim fonksiyonunun yerine getirilmesindeki hipotez sıralamaları Tablo 3. 4' te görülmektedir. Finansal bilgi sistemi kullanımının işletmelerin yönetim faaliyetlerinin sonucuna etkisinde reddedilen hipotez ise yerinden yönetim anlayışının yaygınlaşmasıdır. Söz konusu işletmelerin genellikle işletme sahibi tarafından yönetilmesi, işletmelerde daha çok merkezî yönetim anlayışının uygulanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, finansal bilgi sistemi kullanımının işletmelerin yönetim anlayışında bir değişime yol açmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, finansal bilgi sistemi aracılığıyla istediği bilgilere, istediği zamanda ve kalitede ulaşan yöneticilerin, yönetim faaliyetlerini daha etkili ve verimli bir şekilde yerine getirdiği görülmektedir. Yöneticiler hedeflerini daha iyi belirlemede, işletme faaliyetleri daha iyi kontrol edilmekte, yönetim şekli sistematize olmakta ve sonuç olarak da işletme faaliyetlerinin etkinliği ve verimliliği artmaktadır. Hatta finansal bilgi sistemi sayesinde modern yönetim anlayışının kısmen de olsa yaygınlaştığı anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bilgiye olan ihtiyaç her alanda her geçen gün artmaktadır. İşletmeler için de oldukça önem arz eden bilgi, işletmelerin rekabet üstünlüğü sağlamasına yardımcı olmaktadır. İşletmeler çağın gereklerine uygun yaşama, bilgi çağını yakalama, modern yönetim anlayışı ve etkin bir yönetim için her zaman bilgiye ihtiyaç duymaktadır. İşletmelerin en fazla ihtiyaç duyduğu bilgilerden biri de finansal bilgilerdir. Finansal bilgiler, işletmelerin geçmiş ve mevcut durumlarını görmeleri açısından oldukça önemlidir.

İşletmeler ancak finansal bilgilerle mali durumlarına bakarak isabetli kararlar alabilmektedir.

Finansal bilgilerin bir sistem dahilinde işletme içerisinde döngüsünün olması ise finansal bilgi sistemini oluşturmaktadır. FBS, işletmelerde her yönetim düzeyindeki yöneticilerin finansal düzeyde etkin karar alabilmesi ve başarılı olabilmesi için gerek duyulan bilgileri doğru yerde ve tam zamanında elde edilmesine aracı olan bir sistemdir. Bu bağlamda, işletmenin yöneticilerine ihtiyaç duyması halinde en uygun maliyetle kaynak bulmasında, bu kaynakların tahsis etmesinde ve kontrolünde destek sağlayan sistem finansal bilgi sistemidir.

Bu çalışmada, Aydın il merkezinde faaliyet gösteren limited ve anonim şirketlerin finansal bilgi sistemi kullanım amaçları ve bu işletmelerdeki finansal bilgi sisteminin işletme fonksiyonları üzerine etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Aydın ilindeki 80 adet limited ve anonim şirkete kişisel görüşme yoluyla anketler uygulanmıştır.

Uygulamaya katılan işletmelerin finansal bilgi sistemi kullanım amaçlarının önem derecesine ilişkin çıkan sonuçlara baktığımızda ifade edilen tüm amaçların işletmeler için oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. Genel itibarıyla ifadelerden de anlaşıldığı üzere işletmelerin yönetim faaliyetlerini gerçekleştirmek adına finansal bilgi sistemini kullanmayı amaç edindikleri görülmektedir. İşletmeler finansal bilgi sistemi aracılığıyla yönetim için ihtiyaç duyulan bilgileri yöneticilere sağlamak ve etkili bir yönetim gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar.

Finansal bilgi sisteminin işletmelerin yönetim fonksiyonunun yerine getirilmesindeki etkisine bakıldığında planlamanın ve kontrolün finansal bilgi sistemindeki bilgiler yardımıyla yapıldığı analiz sonuçlarından görülebilmektedir. Planlama ve kontrol işletmelerin faaliyetlerinin devamı için oldukça önem arz eden işletme fonksiyonlarıdır. Aynı zamanda üstlerin finansal bilgi sistemi aracılığıyla astların hareketlerini izlemesi de bir bakıma yürütme fonksiyonunun yerine getirilirken finansal bilgi sisteminden yararlanıldığı anlamına gelmektedir. Koordinasyon işlevinde de koordinenin sağlanması için finansal bilgi sisteminden yararlanıldığı görülmektedir. Ancak astların finansal bilgi sisteminden yararlandığı hipotezi en düşük ortalama değeri ile tablodan görülmektedir. Bunun nedeni olarak da ast kavramıyla en alt kademedeki çalışanların anlaşılmasıdır. Bu bağlamda, uygulamaya katılan işletmelerin yönetim fonksiyonunu doğru ve düzgün bir şekilde yerine getirmek adına finansal bilgi sisteminden yararlandığı ortaya çıkmaktadır.

İşletmelerin finansal bilgi sisteminden yararlanmasıyla genel anlamda yönetim faaliyetlerinin sonucunun nasıl etkileneceğine bakılacak olursa ilk olarak yöneticilerin davranışlarının ve kararlarının belirginlik kazandığı ve finansal yapıdaki değişimler ve faaliyetlerin sonucunun sürekli izlenmesi yeni oluşacak durumlara uygun kararların alınmasını

kolaylaştırdığı ifadeleri yer almaktadır. Finansal bilgi sistemi yöneticilerin geçmiş durumları ile şimdiki durumu finansal raporlar aracılığıyla karşılaştırmasına olanak tanınması onların daha etkin ve zamanında kararlar almasını sağlamaktadır.

Araştırmanın sonucuna göre söz konusu işletmeler finansal bilgi sisteminden yararlanmakta ve yönetim fonksiyonunun finansal bilgi sistemiyle oldukça iyi bir etkileşim içinde olduğu görülmektedir. Ayrıca, yönetim içerisinde de planlama ve kontrol işlevleri finansal bilgi sistemiyle en çok ilişkisi olan işletme fonksiyonları olarak ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak bire bir görüşülerek elde edilen bilgilere istinaden uygulamaya katılan işletmelerin ya bilgisayar ortamında ya da geleneksel olarak adlandırabileceğimiz elle raporların hazırlanması şeklinde finansal bilgi sistemleri oluşturdukları ve bunlardan yararlandıkları görülmektedir. Aslında günümüzde daha çok bilgi teknolojileri ile oluşturulan finansal bilgi sisteminin tersine, araştırmaya konu olan Aydın ilindeki işletmelerde klasik yöntemlerin daha çok kullanıldığı yüz yüze yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır. Aynı zamanda bilgisayar ortamlarında finansal bilgi sistemi oluşturan ve bunları kullanan işletmeler de yok değildir. Bu bağlamda, uygulamaya katılan işletmelerin finansal bilgileri kendi çalışma prensiplerine göre bir sistem içine aldıkları ve yönetim departmanının gerekli olduğu zamanlarda bu bilgileri kullandıkları tespit edilmiştir.

Kaynakça

Anameriç, H. (2005). Yönetim Bilgi Sistemlerinin Yönetim Fonksiyonları Üzerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 45(2), 25-43.

Arı, M. (2009). Finansal Raporlama Skandalları ve Mali Tabloların Güvenirliği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı. 23, 409-419.

Ataman, Ü. & Hacırüstemoğlu, R. (1999). *Muhasebe ve Finans Bilgileri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Bekçi, İ. & Alkan, H. (2009). Finansal Bilgi Sisteminin Hisse Senetlerine Yatırım Kararları Üzerine Etkisi: İMKB'de Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 1-20.

Bower, J. B. & Welke, W. R. (1968). *Financial Information Systems Selected Readings*. Houghton Mifflin Company.

Bower, J. B.; Schlousser, R. E. & Zlatkovich, C. T. (1969). *Financial Information Systems Theory and Practise*, Ally and Bacon Inc. Boston : Atlantic Avenue.

- Buckley, A.; Edwards, C. & Word, J. (1995). *The Essence of Information Systems*. London: Bytheway Prentice Hall..
- Bölükoğlu. İ. ve Birgili. E. (1992). Finansal Bilgi Sisteminin Modern İşletme Yönetimindeki Rolü ve Önemi, *D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi*, 7(1), 63-75.
- Çıkrıkçı. M. & Daştan. A. (2002). Entelektüel Sermayenin Temel Finansal Tablolar Aracılığıyla Sunulması. *Bankacılar Dergisi*, Sayı.43, 1-23.
- Daştan. A. (2009). Ekonomik Kriz Dönemlerinde Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletmelerdeki Rolü ve Kriz Yönetimine Katkısı. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, Sayı 28, 57-72.
- Dinç. E. & Abdioğlu. H. (2009). İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 157-184.
- Erdoğan. M. (1990). *İşletme Finansmanı*. Yayın No 2. Dicle Üniversitesi Diyarbakır Meslek Yüksek Okulu. Diyarbakır.
- Erdoğan. M. (2008). Bankacılık Sektöründe Asimetrik Bilgi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 20, Nisan. 1-20.
- Erdoğan. M. (2002). *Finansal Muhasebe*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Fidan. H. (2009). Pazarlama Bilgi Sistemi ve Coğrafi Bilgi Sisteminin Pazarlamada Kullanımı, *Journal of Yaşar University*, 4(14), 2151-2171
- Jiang. H. & Yang. X. (2009). *Performance Requirement Elicitation for Financial Information System Based on Ontology*, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=5396045&isnumber=5395786> (18.05.2010)
- Karasioğlu F. (1998). Kamunun Aydınlatılması Açısından Finansal Bilgi Kaynakları ve Bağımsız Denetim Fonksiyonu, <http://www.finansalraporlama.com> (03.12.2009)
- Ömürbek. V. (2003). *Kurumsal Kaynak Planlamasında Muhasebe Bilgi Sisteminin Rolü*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, Isparta.
- Özer. P. S.; Özmen. Ö. & Saatçioğlu. Ö. (2004). Bilgi Yönetiminin Etkinliğinde Kilit Bir Faktör Olarak Bilgi İşçileri ve İnsan Kaynakları Yönetiminin Farklılaşan Özellikleri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 254-275.

Özgener. Ş. (2003). Büyüme Sürecindeki KOBİ'lerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: Nevşehir Un Sanayi Örneği, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 20, 137-161.

Poyraz. E. (2005). Küresel Finansal Yönetimde Kurumsal Finans Kavramı ve Önemi, http://www.mufad.org/index.php?option=com_content&task=view&id=285 (07.03.2010)

Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği, http://www.alomaliye.com/sigortacilik_muhasebe_sis_yonet.htm, (04.10.2009)

Sürmeli. F. (1977). *Sistem Yaklaşımı Açısından Finansal Bilgi Sistemi ve Maliyet Muhasebesi Alt Sistem Uygulaması*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınlanmış Doktora Tezi, Eskişehir.

Sürmeli. F. (1996). *Muhasebe Bilgi Sistemi*, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No: 115.

Şimşek. M. Ş. (2002). *Yönetim ve Organizasyon*. Konya: Güney Ofset.

Şakrak. M. (1999). Kriz Döneminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Rolü, *Muhasebe-Finans Araştırma ve Uygulama Dergisi*. Yıl 8, Sayı 10, 43-58.

Tekin. A. & Parlakkaya. R. (2009). "Tümleşik Bilgi Sistemleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi", http://www.ceterisparibus.net/yeniekonomi/bilgi_ekonomisi.htm (08.04.2010)

Usul. H. & Bekçi. İ. (2001). Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Bilgi Sistemin Sermaye Piyasasında Etkinliğinin Analizi, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 67-79.

Uyar. S. & Çelik. M. (2006). Finansal Raporlama Sürecinde Genişleyebilir İşletme Raporlama Dilinin (XBRL) Kullanılması, ab.org.tr/ab06/bildiri/98.doc (03.09.2009)

Uzun. E.; Türk. Z. & Uzun. E. (2003). İşletme Başarısında Finansal Planlama ve Yeniliklerin Rolü, *Celal Bayar Üniversitesi, İİBF Dergisi, Yönetim ve Ekonomi*, 10(2), 63-73.

Zhang. G.; Wang. Y., Xiang. H. & Zhou. Z. (2009). "SOA Based Service Survivability in Financial Information System". 2009 International Conference on Information Management, 51-53, Innovation Management and Industrial Engineering, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=5369709&isnumber=536977> (18.05.2010)